

22-23 MAYIS TARİHLERİ ARASINDA DİYARBAKIR'DA DÜZENLENEN  
**“BÖLGEMİZİN EKONOMİK MADEN POTANSİYELİ ve ENDÜSTRİYEL HAMMADDELERİ”**  
KONULU KONFERANSI ve SONUÇLARI



22-23 Mayıs tarihleri arasında Diyarbakır'da “BÖLGEMİZİN MADEN POTANSİYELİ ve ENDÜSTRİYEL HAMMADDELERİ” konulu konferanslar serisi düzenlendi.

Şube Başkanımız Fahrettin ÇALAN etkinliğimizin amacını açılış konuşmasında;

Tarih boyunca demir ve bakır madenciliği bölgemizde yapılmıştır. Günümüzde bu eski madencilik kalıntıları yaygın olarak görülmektedir. Bunlardan Ergani Bakır Madeni, dünyanın en eski bakır işletmesi olarak bilinmekte ve tarihi bakırın ilk bulunduğu M.Ö. 7 Bin yılına kadar dayanmaktadır. Ergani Bakır Madeni Asurlar, Medler, Araplar ve Osmanlılar tarafından işletilmiştir. Bu coğrafyada hüküm süren devletler bölgenin zengin kaynakları sayesinde büyük ekonomik ve siyasal güce ulaşmışlardır.

Durum böyle olmasına rağmen, bölgedeki mevcut kaynaklar yeterince değerlendirilmemek-

te, hammaddelerin işlenerek yatırımlara dönüştürülmeleri sağlanamamaktadır. Yeraltı kaynaklarımızın, kalkınmamızdaki rolünün doğru ekonomik politikalarla belirlenmesi halinde; bölge insanının yaşam kalitesi yükselecektir.

Jeoloji Mühendisleri Odası olarak kamu yararı doğrultusunda bölgemizdeki maden kaynaklarımızın araştırılması, bulunması ve işletilmesinin her aşamasında gerekli bilimsel, teknik ve hukuksal çalışmaları yapmak, bunun kamuoyuna sunmak temel amacımızdır. Bu etkinliğimiz; bölgemizdeki maden potansiyelini irdelemek, bunları bölge insanların yaşam standartlarına olumlu yansımaları için doğru politik hattı belirlemek ve sektörel sorunlara çözüm önerilerini geliştirmek amacını taşımaktadır. İnsanların daha iyi, daha güzel, daha eşit yaşadığı, sevgi, barış ve kardeşliğin esas alındığı yarımlar umuduyla hepinizi selamlıyorum diyerek sözlerini tamamladı.



Oda Genel Sekreteri İsmet CENGİZ konuşmasında; ülkemizin doğal kaynak potansiyeli ile ülke ekonomisinde madenciliğin yerinin istenilen yerde olmadığını, bunun ulusal sanayi ve ulusal enerji politikasının olmayışından kaynaklandığını belirterek; Malatya Hasan Çelebi, Bingöl Avnik Demir Yatakları, Mazıdağı Fosfat Yataklarının gerekli teknoloji sağlanamadığı için atıl durumda bırakıldığını belirtti. Maden aramalarında MTA'nın geçmişteki rolünü ve yeni çıkmakta olan Maden Yasasının olumsuzluklarını açıklayarak sözlerini tamamladı.

MTA Genel Müdürlüğü Fizibilite Daire Başkanı H. İbrahim KIRŞAN ise konuşmasında; maden kaynaklarının insan ve toplum yaşamındaki yeri, ülkemizdeki maden çeşitliği, GSMH' da dünyada ve Türkiye' de madencilik payı, MTA'nın kuruluş kanunundaki görev kapsamı, bölgede yapılan çalışmalar ve bölge kalkınmasında madencilige dayalı sanayinin geliştirilmesi gerektiği açıklamıştır.

Daha sonra temsili konuşmalar yapan Büyükşehir Belediye Başkanı Feridun ÇELİK, Diyarbakır Vali Yardımcısı H. Nail ATAY ve Diyarbakır Milletvekili M. İhsan ARSLAN etkinliğin önemini vurgulamış ve başarılı geçmesi temennisinde bulunmuşlardır.

İlk gün Güneydoğu Anadolu Mermer Potansiyeli ve Mermer İşletmelerinde Verimliliği Etkileyen Parametreler ile Doğal Yapı Taşı Standartları konusunda; Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksek Okulu Müdürü Sayın Prof Dr. Burhan ERDOĞAN ve Yrd. Doç. Dr. Bahadır YAVUZ, bilimsel ve çarpıcı sunumlar yaptılar.

Güneydoğu Anadolu Bölge kayaçlarının mermer olabilme potansiyeli ve mermer ocakları işletme yöntemleri konusunda MTA'dan İ. Deniz ÖNENÇ, Mermercilikle Resifal Kireçtaşlarındaki Fasiyes ayrımı ve Mermercilikte stilolitlerin önemi konusunda MTA' dan Dr. Eşref ATABEY bir sunum yaptı.

Konferanslar serisinin ikinci gününde önemli bir potansiyel olan Bakır yatakları konusunda Fırat



Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümünden Prof. Dr. Ahmet SAĞIROĞLU güzel bir sunum yaptı.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki Kromit yatakları ve Guleman Kromitleri konusundaki sunumu ise, yıllarını bu çalışmaya adanmış değerli meslek-

taşımız Dr. Tandoğan ENGİN yaptı.

Türkiye' de sadece bölgemizde ekonomik bir potansiyeli olan Fosfatlar konusunda şubemiz İl Başkanı Yrd. Doç. Dr. M. Şefik İMAMOĞLU önemli bir sunum yaptı.

Konferanslar serisinin son oturumunda Türkiye'nin Maden politikası ve Bölgemizin Madencilik işletme sorunları konulu panel düzenlenmiştir. Bu panelde; konularında uzman hocalarımız, bölgedeki işletmeciler ile iktidar milletvekilleri bir araya getirilerek sorunlar tartışılmış, çözüm önerileri dile getirilmiştir.

### **Sempozyum Sonuç ve önerileri aşağıdaki şekilde oluştur;**

➤ **2002 yılı Maden ihracatı olan 650 milyon doların 300 milyon doları mermerden elde edilmiştir. Bölgemizin bu ihracattaki payı 50 milyon dolardır.**

➤ Diyarbakır'daki mevcut mermer işletmelerinde 1000 işçi istihdam edilmektedir.

➤ **Kırsal alanda çalışan bu sektörün temel sorunlarının başında yol – su – elektrik gibi alt-yapı sorunları gelmektedir. Kendi imkanları ile çözüm bulmaya çalışmaktadırlar.**

➤ Bölge mermer sahalarının büyük çoğunluğu işletmeci özelliği olmayan kişiler tarafından kapatılmıştır. İşletmeciler bu sahaları onlardan satın alarak veya kiralarak işletmektedirler.

➤ **Bölge mermercilerinin diğer bir sorunu ise güvenlik elemanları problemidir. Bölgedeki güvenlik sorumluları özellikle Diyarbakır Hani yöresi mermer ocaklarında 8-30 koruyucunun istihdam edilmesi zorunluluğunu getirmiştir. İşletmeci bu güvenlik elemanlarının maaş ve SSK ödemelerini yapmasına rağmen, bir**



**işveren gibi güvenlik elemanlarına yaptırım uygulamamaktadır.**

➤ **Ulaşım** problemi, limanlara taşınan mermerlerin karayolları tonaj sınırlamasından kaynaklı oldukça büyük kayıplar meydana gelmektedir. Bu

sorundan dolayı ihracattaki büyük blok talepleri yerine getirilemiyor. Bölgedeki demiryolu nakliyatının oluşması için gerekli altyapı girişimlerinin kısa sürede gerçekleşmesi sağlanmalıdır.

➤ **Madencilik sektörü, bölgede istihdamı yaratacağından, kırsal alandan metropollere göçü önleyecektir. Böylece bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan hızlı kalkınması sağlanacaktır. Dünyadaki gelişmiş ülkelere bakıldığında, bu ülkeler içerisinde yer alan en gelişmiş şehirler, eyaletler; madencilik üretiminin yapıldığı yerleşimlerdir. Bu şehirlerde yol, elektrik, haberleşme gibi altyapı hizmetlerini beraberinde taşımaktadır.**

➤ Madencilik sektörü, sanayinin çekiç gücü olup, hem madencilğe dayalı sanayileşmeyi teşvik eder hem de teknoloji kullanarak yapıldığından imalat sektörlerini geliştirir.

➤ **Madencilik ve entegre üretim sanayinin gelişmesi halinde, ülkenin kalkınması ve ekonomik rekabeti yakalamasında en büyük katma değeri sağlamaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki madencilik payı (GSMH), Avustralya'da %8.7, Kanada'da %7.5, Almanya'da %4.0, Türkiye'de %1.5-2.0 düzeyindedir. Ülkemizdeki bu durum ekonomiye de yansımaktadır.**

➤ Madencilik sektörü istihdam ağırlıklı olup, madencilik yatırımlarının %50-80 kadarı enerji, inşaat ve makine sektörlerinden oluşmaktadır. Madencilik bu sektörlerle lokomotif görevi sağlamaktadır.

➤ **Ülkemizde madencilik sektörü daha çok kırsal kesimlerde olduğu için, şehirlere göçü önleyici bir rol üstlenmekte, sosyo-coğrafik yapıyı düzenlemektedir.**



➤ GAP Bölgesi'nde yer alan Siirt-Madenköy Bakır Yatakları'na gerekli önem verilmelidir. GAP'ın tamamlanması ile, tarım alanlarında artacak olan gübre ihtiyacı için temel hammaddesi olan pirit konsantresinin elde edilmesi bu yataktan sağlanacaktır.

➤ **Siirt-Madenköy'de kurulacak tesis, bölgede yeni işletmelerin açılmasına, yeni cevher kaynaklarının aranmasına ivme kazandıracaktır. Bölgedeki jeolojik yapı, yeni yatakların bulunmasına uygundur.**

➤ GAP Bölgesi'nde yer alan önemli ve ekonomik maden-enerji kaynakları uzmanlarca tespit edilip, bir an önce ön fizibilite raporlarının hazırlanması gerekmektedir. Uzun vadeli hedefler içerisinde "Mazıdağı Fosfatları"nın değerlendirilmesine yönelik; Bölge'ye, Fosforik Asit ve gübre fabrikalarının kurulmasına önem verilmelidir.

➤ **Hazro ilçesindeki taşkömürü; Dicle ilçesi Aşağı Şingirek bölgesindeki krom; Ergani bakır; işletmelerinin rezerv tespitlerinin yapılması gereklidir. Karacadağ volkanizması sonucu oluşan bazaltik pomzaları (çimento fabrikalarında tras malzemesi olarak kullanılmaktadır) kullanıma açılmalıdır.**

➤ 1985'ten sonra güvenlik nedeniyle arama-geliştirme faaliyetlerinin yürütülmediği bölgemizde mevcut şartlara bağlı olarak detay çalışmalar başlatılmalıdır. AR-GE yatırımları desteklenmelidir.

➤ **MTA, birikimi ve donanımı ile dünyadaki en güçlü jeolojik araştırma kurumlarından biridir. MTA'nın kuruluşundan 1980' li yıllara kadar ülke madenciliğine yapmış olduğu katkılar bilinmektedir. 1980 sonrası işlenen ekonomi politikalar MTA'yı işlevsizleştirmiş, enstitü yapısı değiştirilerek, rutin bir devlet dairesine dönüştürülmüştür. 59. Hükümetin madencilik ile ilgili atacağı en önemli adım MTA'nın enstitü yapısına kavuşması için gerekli yasal düzenlemeleri yapması olacaktır.**